

άδικο και ψυχικά και σωματικά. Ανοίξαμε διάπλητα τα παράθυρα της εκκλησίας και ο γλυκός αέρας του Πενταδάκτυλου ήλθε και απάληνε την πίκρα μας και δρόσισε τα κορμιά μας. Πόσο πολύ μας έλειψε αυτή η δροσερή ανάσα από τον αέρα του Πενταδάκτυλου πού μάθαμε από παιδιά να αναπνέουμε..

Εκεί έξω, έπρεπε σήμερα νάναι στημένο πανηγύρι. Έπρεπε στο προαύλιο να 'ναι μαζεμένοι όλοι οι ενορίτες αληιά και άληιοι χωριανοί και ξενοχωρίτες. Νάναι ο Δήμητρα, ο Σπύρος, η Άνθη, η Όλγα του Ποντίκα, ο Νουσκάς, ο Βάσος, ο Λοϊζής, η Αθνούληθα, ο Αδάμος, ο Σκαλιαμπέος, η Αννούκκα, η Αγάθη του Μιχαλή, η Μαρίτσα, η Χρυσόστομη, η Μαρίτσα του Χατζηδά, ο Σάρτζης, η Χρυσούληθα, η Άδα, η Φρόσα του Πετράτζη, η Πασιαρτίνα, η Παντελίτσα, ο Αντρέας του Παυλή, η Δέσποινα του Αριστόδημου, η Γαθατού. Να προσκυνούν και να περνούν κάτω από την εικόνα της Αγίας Μαρίας. Να τρών τα σιάμιση και τους ηουκουμάδες τους, να ψωνίζουν από τον γέρο Χατζιώτη, να γεύονται τους κουραμπιέδες και μπακλαβάδες του Ζαχαροηάστη, να δοκιμάζουν τα κουτσιούδκια του Τσέλιγκα και τα στραγάλια τα φημισμένα «του Ασκά, της Άθωνας...»

Να αγοράζουν οι μικροί το «βαττούδι» τους και οι μεγάλοι τις κουκουμάρες τους από τον Κυριηιά για να πίνουν όλο το καλοκαίρι δροσερό το νερό του Κεφαλήδ-βρυσου. Νάναι εκεί μαζεμένες, η Ελένη του Γιάγκου, η Ελένη του Τσικκά, η Λυγού, η Λουκία του Συμεωνίδη, η Μαρίτσα της Ζωής, η Αναστασία, η Λουηλιού του Αρτέμου, η μάνα μου και άηλιες Κυθρεώτισσες κυρές του Σαραγειού και να διαλέγουν γηάστρες για να μεταφυτέψουν τον βασιηικό και τις πεκόνιες τους, τις βασιήισσες και τις ασημένιες, τα φτερίκια και τις πρασινάδες τους.

Όμως όχι. Εκεί έξω κάποιοι άνθρωποι περιφέρονται αδιάφορα απαθείς, γιατί αυτή τη γη δεν την πονούν, ούτε την πότισαν με το ιδρώτα του μόχθου τους ούτε αυτή την εκκλησιά την ζήσανε ή ήτανε κομμάτι τους εαυτού τους. Ζουν στεγνά και κινούνται πάνω της νωχεηικά, μηχανικά, χωρίς υπόβαθρο.

Αντίθετα μ' εμάς που σε αυτό τον χώρο έχουμε ρίζες, προέκταση του εαυτού μας που σε κάθε πάτημά μας προχωρούν και μας ακοηουθούν και μας καθηηώνουν... και μας είναι δύσκοηο να ξεκόψουμε...

Το κόστος από αυτή την επίσκεψη φοβερά ανυποηόγηστο....

Γιατί αφήκαμε πίσω μια πατρίδα πηηγωμένη, γιατί αγναντέψαμε από το προαύλιο της Αγίας Μαρίας ένα κατακρεουργημένο Κυθρεώτικο τοπίο με τον Άν Αντρόνικο μια ανοικτή και χαίνουσα πηηγή... Ξέσκεπος, να κοιτά τον ουρανό και να περιμένει...

Ωστόσο όμως;

Η γειτονιά μας

των Μιχαήλκη και Ρένας Σάββα

Κυθρέα ... η καρδιά ματώνει και το μάτι δακρύζει για την αδικία που συνεχίζεται για 35 σχεδόν χρόνια. Παρόλη αυτά ο πόνος και το δάκρυ μετουσιώνονται σε ελπίδα για επιστροφή, όσα χρόνια κι αν περάσουν, όσες συμπληγήδες κι αν βρεθούν στον δρόμο μας.

Επιστρέφουμε νοερά στον ιερό τόπο της Κυθρέας. Παίρνουμε το δρόμο της Αμμοχώστου που οδηγεί στην Κυθρέα. Εισερχόμαστε από τα δυτικά. Αφετηρία το "εφτάμιλι". Δίπλα το παλιό γήπεδο της Α.Ε.Κ., ο δρόμος ο τουριστικός που συνεχίζει προς τον Παχύαμμο, ανατολικά της Κερύνειας και λίγο πιο πάνω από το "εφτάμιλι" το νέο περιφραγμένο γήπεδο της Α.Ε.Κ. το οποίο χρησιμοποιούσε με την ένταξη της ποδοσφαιρικής ομάδας στους κόλπους της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου. Ο δρόμος που οδηγούσε προς την κωμόπολη κλειστός. Πάνοπλοι Αττίλεις φράσσουν τον δρόμο μπροστά στην πύλη ενός τεράστιου στρατοπέδου που δημιουργήσαν και επεκτείνεται από τα νέα σπίτια του Νέου Χωρίου, μέχρι την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, ανατολικά της Αγίας Μαρίας, της Θεοτόκου που ισοπεδώθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου, την Αστυνομία και το μισό «by-pass» κοντά στον κινηματογράφο.

Αφήνοντας τη σκέψη να συνεχίζει την περιέργη πορεία της, σέρνουμε νοερά τα βήματά μας στο δρόμο προς την Κυθρέα. Λίγο πιο πάνω, τα λιοχώρια με τα τεράστια ελαιόδενδρα που αργοπεθαίνουν μέσα στο κατοικικό στρατόπεδο. Προχωρώντας πιο πέρα, όπου ανηφορίζει ο δρόμος, τα ερείπια του κέντρου "ΠΑΝΘΕΟΝ" του Κώστα Αντώνη Λοϊζου που είχε αναστείλει τη λειτουργία του πριν από πολλή χρόνια, αληθιά παρέμεινε πεισματικά εκεί έρημο και έρμαιο στη φθορά του χρόνου για να θυμίζει για πάντα την απηλοϊκή ζωή και τη διασκέδαση του κόσμου της τότε εποχής. Δεξιά, πιο μέσα, μεταξύ των ελαιοδένδρων το γήπεδο του Π.Α.Ο.Κ. Ο ίδιος αυτός χώρος, παλαιότερα, τη δεκαετία του '50 χρησιμοποιείτο από την τότε ισχυρή ποδοσφαιρική ομάδα Κυθρέας, μιας ομάδας που μαγνήτιζε τους πάντες που έτρεχαν μαζικά να την ενθαρρύνουν.

Πιο πάνω δεξιά το πρώτο σπίτι του Τάκη και Τζιέννης Συμεωνίδου και αμέσως μετά ο σταθμός βενζίνης "ΠΕΤΡΟΛΙΝΑ" με πρώτους διαχειριστές τον Νίκο Ρούσο και Στέλιο Πατρίκιο. Στην αντίπερα όχθη του ποταμού το σπίτι του Βάσου και Μαρίας Χριστοδουλίδη και στην ίδια σειρά το σπίτι του Παναγιώτη και Ηρούλητας Πηαστήρα και το σπίτι του Κύπρου και Δέσποινας Χατζήδημητρίου. Στη δεξιά πλευρά

του δρόμου, μετά το σταθμό βενζίνης το σπίτι του Μιχαήλακη και Ρένας Σάββα και αμέσως μετά τα σπίτια του Πάνου και Αθηνούλας Καληή και του Βάσου και Φοίβης Νικοηαΐδη που τα χώριζε ο χωματένιος δρόμος που οδηγούσε στα πρώτα σπίτια του Νέου Χωρίου. Λίγο πιο κάτω στον κύριο δρόμο που οδηγεί στο Νέο Χωρίο τα σπίτια του Ανδρέα και Φοίβης Προδρόμου και του Νίκου και Μαρούλας Αθανασιάδη (Ψαρά).

Παίρνουμε τη λεωφόρο που οδηγεί στο Γυμνάσιο, έργο του αείμνηστου Δημάρχου της Κυθρέας Σάββα Χριστίδη που αποτελούσε στολίδι για την κωμόπολη.

Αριστερά του δρόμου προς το Γυμνάσιο, ακριβώς στην είσοδο του η ημιτελής κατοικία του μ. Πηλυτάκη Φραγκούδη και αμέσως μετά το σπίτι του Παναγιώτη και Χρυσταλλίδης Κανικηΐδη, πιο πάνω το σπίτι του Κώστα και Θέλιμας Χρυσοστόμου. Συνεχίζοντας, συναντούμε το σπίτι του Ανδρέα και Ελενούς Γεωργιάδη (Ρωσσίδη) με τα βοηθητικά του (στάβλους) για τα ζώα. Στη δεξιά πλευρά του δρόμου, αμέσως μετά το περβόλι του Σάββα και της Χλόης Σαββίδη, το χωράφι του μ. Γιώργου Γεωργιάδη (Γραμματικού, τότε υπάλληλου του Δήμου Κυθρέας)

και στην ίδια σειρά, το αγροτικό σπίτι (στάβλος) του μ. Κώστα Γιαννάκη, μετά τα σπίτια του Τάκη και Γεωργίας Γιαννάκη και του Λούκα και Λουίλλιας Κρίτσου και οι στάβλοι και το περβόλι του μ. Σάββα Κωνσταντίνου (Πετρουλή) και ο μεγάλος καλαμιώνας πριν το Γυμνάσιο.

Προχωρούμε πιο πάνω: Το μεγαλοπρεπές κτίριο του Γυμνασίου της Κυθρέας. Το πράσινο φως για την ίδρυση του άναψε στις 2.5.1968 με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Το νέο κτίριο λειτούργησε τη σχολική χρονιά '70 - '71. Οι κάτοικοι της Κυθρέας και των περιχώρων είχαν πάντοτε έφεση προς τη μάθηση. Αγάπησαν πραγματικά το Γυμνάσιο. Κανένας δεν μάντεψε, τότε, ότι τα σύννεφα που συγκεντρώνονταν, θα έφερναν σε λίγες μέρες τη λαίλαπα που σάρωσε τα πάντα στο πέρασμά της.

Επιστρέφουμε πίσω στον κύριο δρόμο που οδηγεί προς τα πάνω και αριστερά συναντούμε τα ερείπια του κέντρου «ΠΑΥΣΙΛΥΠΟΝ» του μ. του Ζαχαρή που λειτούργούσε πριν πολλά χρόνια μέσα σε ένα καταπράσινο μαγευτικό περιβάλλον (πορτοκαλιές, λεμονιές, τριανταφυλλιές και άλλα θουλουδία). Αναμνήσεις μιας αξέχαστης παλιάς ρομαντικής εποχής. Δίπλα το σπίτι του Σάββα και Χλόης Σαββίδου με ένα μεγάλο περιβόλι δίπλα του.

Λίγο πιο πέρα, το μοντέρνο κέντρο το «ΚΑΡΑΒΑΚΙ» του Κύπρου Χ' Δημήτρη. Δίπλα το κενό οικόπεδο όπου πραγματοποιούνταν οι ετήσιοι χοροί των σωματείων Α.Ε.Κ. και Π.Α.Ο.Κ. Νύχτες ανεπανάληπτες γληντιού και χαράς μέχρι αργά, κάτω από τα δεδομένα της τότε εποχής. Αριστερά ο δρόμος προχωρεί προς την Αστυνομία και το Σεράγιο. Απέναντι στο κέντρο το μεγαλοπρεπές σπίτι του αγνοούμενου χωριανού μας Χρίστου και της γυναίκας του Χριστίδη. Δεξιά ο νέος δρόμος, το λεγόμενο "by-pass" - γιατί με το νέο αυτό παρακαμπτήριο δρόμο απέφυγε ο ταξιδιώτης από Λευκωσία προς Βαρώσι την είσοδο μέσα από την Κυθρέα - που οδηγεί προς τον κινηματογράφο.

Ολόκληρη η γειτονιά βρίσκεται μέσα στη στρατιωτική ζώνη του κατακτητή που απαγορεύει την επίσκεψή μας στα σπίτια και τα χωράφια μας. Πολλοκατοικίες, 5-7, ξεφύτρωσαν στην περιοχή, προφανώς για στέγαση οικογενειών των στρατιωτικών. Στο χώρο δίπλα στο σπίτι του Σάββα και Χλόης Σαββίδου, από πληροφορίες εγκλωβισμένων, αμέσως μετά την κατάληψη της περιοχής μας, οι εισβολείς έστησαν άγαγμα προς τιμή του Κεμάλ Ατατούρκ, όπως και σε όλες τις κατεχόμενες περιοχές.

Είναι πράγματι βασανιστική η σκέψη για τη γενέθλια γη. Όπως είπε και ο αγαπητός Νίκος Ορφανίδης στην παρουσίαση του ημερολογίου του Δήμου Κυθρέας για